

2 Korindan

Kerek Ayoob Poolbed Korindan Yaa Wongke Keendoon

Kerek Kee Komo Dowad Wongkoon

Poolbed ibduruk wongkoonbed ari kuu dudi-danbed Korin aom menenib Pool kuu apasomban ye kuu yuib yaa birandimaan ande kamiwen. Kowe Poolbed wengamboroonka kwane kamiib dowad kerek kee wongkoon, yi dudi weng inande koromoni dowad. Kwane, anam andiwendan Korin aom doriib kuu yi kubiyuib od kondi yeman nekwaib kuyaa kuu nekwe dowan kerime ande wongkoon. Wongkoon kuu Masedonia yaambed, wongkoon ye weeb kuu AD 55 areb.

Korok Weng

1. Amun Kerundi Weng Ibduruk (1:1-2)
2. God Kuu Nub Mimyob Wandi Kankubuni Ye God (1:3-11)
3. Pool Korindan Yoom Komarewa Dobere God Ye Deme Awinoon Kuyaa Ambobandoon (1:12–7:16)
4. Korindanbed Yi Kubiyuib Anam Andiwendan Yena Yaa Od Kondi Dowad Kube Ongkandoon (sapta 8–9)
5. Pool Kuu Apaso Keroon Kuu Anammo Ande Korokboon (sapta 10–12)
6. Yeenbon Weng (sapta 13)

¹ Pool, ne kuu God ye dowaken yaambed Yesu Keresumbed kinoona ye apaso keraan yoom nub kuristen angkodmi Timoti yoom.

God yaa anam andiwendan Korin aom doriib, yiib yaa kerek kee keenduub, karadmo kerundoondan korem ambibkin Akaiya aom doriib yaa kangkon.

² Kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib yewenubmo dobiriyiib kuu nuwambe God yoom Yariman Yesu Keresu yoom yaambed yiib yaa bangkandime.

God Yaa Eso Andoon

³ Nub Yariman Yesu Keresu ye Ambe God yaa kubem, yembedmo mimyob keende kakman are nonondandi ye Ambe, mimyob wandi maa maa korem kankubuni ye God kui.

⁴ Ye kuu dabab maa maa nub yaa menebi-maan kumbed mimyob wandimaub korem kuu kankubunimaan. Kowe, kane kane dabab kandiib kuu Godbed nub mimyob wandi kuu kankubunoon kumbed yi mimyob wandi yiminmo kankubunanuub kii.

⁵ Kwane, Keresu ye durud yewed kuu nub wadkeri dohiri aom yemoonmo meneboon kwamune areb kuu, Keresu yaambed nubbed yena yi mimyob wandi yiminmo kankubunimaub.

⁶ Kumban, nub kuu yenambed dabab kondaniib kuu yiib mimyob wandiwen kankubuniyiwa yiib kuu bobni yaa burudande bindiyiwa yi dowad kui. Kwane, nub kuu yenambed nub mimyob wanduwen kuu kankubunaniib kuu yiib mimyob wandiwen kankubuni ye dowad kui. Kwane

kuyaambed kuu yiiib kuu nub durud yewed kanduwen kuu ibmo kwamunemo kandiwen yaa kuu yodbirimban emambed doberembaraniib kii.

⁷ Kwane, nub kuu yiiib anam andi kuu no kwane awine doberembaraniib ande meenuub kuu kangdommo ande meenuub kii, amborom kuu nub nubkaadkeruwen yiiib kuu nub durud yewed kanduwen kuu ibonmo kwamunemo kandiwen kwamune areb kuu yiiib kuu nub mimyob wanduuwe kankubunoon kuu ibonmo kwamunemo keruwen kowe.

⁸ Angkodmia, nub kuu Esia ambibkin angkambed durud yewed kanduwen kuu yiiwiib kaadkerime anduwed. Yiiib koron keru kuu nub dowakenban. Nub dabab ku kanduwen kuu miin darewoob arewa anam, nub kangdommo dohiri ye aromkono korem kuu dowan keroone, nuwiib dukni yeman yaa doroon.

⁹ Anamaa, nub niindem aombed meenuwen kuu nub dukni yaron keruun kii anduwen. Kumban ku kwanoon kuu nubka nub inameniib o nub aromkonoyiib yaambédban dukniwendan ben dembi ye God yaambéd angkumone doburuwen kii.

¹⁰ Yembed nub kuu no dukni yeman ye dabab yaambéd benkooboon, benkoobindo karen duknuwen karen. Kwane, yembed kuye dabab yaambéd benkoobaneen. Yembed dukni yeman ye dabab yaambéd nub benkoobimamaneen kuyaa kuu anam kwananeen ande meedme doruub.

¹¹ Kwane, yiiib kangkon nub yaa meenende awandiwen kuu kurikurimbed kamendiwen. Kwanikob, nimakarub yemoon kurikuri kamiwe

Godbed wengambere ee yimin andekore nub yaa munobmo awandoon kowe, nimakarub yemoon kuu nub dowad God yaa kube eso andaniib kii.

Pool Ye Meeni Kan Kiwaan Maa Kwoon Ye Weng Id

¹² Kwane, nubbed kerengkande dakmuub kuu kei, nub komo kamuwen ye kiwaan korokbendoon kuu, okad kiri doburuweniib yiiib yoom doburuweniib kuu inamen karadmoyiib aadid-miyiibban ye inameniib God yaambad meneboon kumbed ambangke doburuwen, anamaa, yiiib yoom doburuwen kuu kwamunemo kuda. Kwanuwen kuu okad kiri ye meeni kangdom ye kerekmen yaambadban, Godbed kabamoon kondoon ye mimyob dowaken ye kerekmen yaambad kui.

¹³⁻¹⁴ Kedi, nub kuu yiiib yaa wongkaub kuu yiiib kimingkane id kande kaadkeri yemanmo. Kwane, kibikee yiiib kuu kimingkane weng id yenamo kande kaadkeriwen. Kowe, nembad kwananeen ande meenaan kuu weng id korem kande kaadkerkoriwa, Yariman Yesu yaron arimbed yiiib anam andi dowad kerengkande dakmanuub kwamune areb kuu nub dowad kerengkande dakmaniib kii.

¹⁵ Kwane, kuye weng kuu kangdommo awinaan kowe, ne ibduruk meenaan kuu kwane nekwane meeneni yiiib wedmenda ye inamen yaa kowaan, kwanako Godbed yiiib yaa amun kerunde ayoob kerok andid.

¹⁶ Ne dowaken kowaan kuu Masedonia ambibkin yaa dewananiin kuu kwane mene aom yiiwiib dore wedmende wengandekori wananiin

ande meenaan. Kwanekori, angkon ika Masedonia yaambéd yiiwiib yaa mananiin kuu, yiiibéd ne dowad nekwiwed ne nende Yudea angka wini yeman kii.

¹⁷ Kumban kibikee yiiwiib yaa minindo kowe, kuye meeni kowaan kuu ogoodmo inamen maa maa keraan kumbéd kowaan dee? Okad yiri ye kerekmen yaambéd kowaan kumbéd weng id ayoob kere ee ee yii yii ande keraan dee? Dowan!

¹⁸ Kumban, God kuu ye weng yaa ma korondiyi-ibban ye God kwamune areb kuu, nub weng yiiib yaa kuu weng id ayoobban.

¹⁹ Amborom kuu ne yoom Sailas yoom Timoti yoombéd yiiib kumaom yare ye weng daande amonombime ande baande dakmuwen ye karub, God ye Mingki Yesu Keresu, ye kuu weng id ayoob ye karubban, yembéd no ee ande dakmimaan kowe.

²⁰ Kwane, Godbéd weng kunduk yemoon dakme kowoon yaa korem kuu, Keresu yaambéd eemo keroon. Kwane, ye yaambéd nubbed anam kwanok andimaub kuu God yaa nambiri koni yeman kii.

²¹ Kedi, nuwiib yiiwiib ongmendoone Keresu aombéd kangdommo doruub ye karub kuu God kii. Yembéd nub kinoone yeka ye nimaya karuwa keruuwe,

²² ne nimaya karuwa andi dowad nub animari ye dingki yuudiib kowene, Kingkin Karadmo nub niindem aom kondoon. Kukuwonong mukod kowimaib areb, komo komo nub dowad menebaneen kuu dungkud kondoon.

²³ Ne kuu God yaa baande yedmaan kuu yem-

bed ne dowad weng anammo dakmoon andok andaan, ne angkon ika Korin yaa monokban keraan kuye id kuu, yiib yaa dabab kondainban andid.

²⁴ Nub kuu kwane yiib anam andi yaa yiib kuu ben kwanime kekanime kami dowad oonendokban, yiib kubime andi dowad yiib yoom ambangkimaub, amborom kuu anam andi yaambed yiib kuu kangdommo dobaraniib kowe.

2

¹ Kwana kowe, inamen kowaan kuu angkon ika yiib yaa meneni kamkonomo ongkande kubiyiibban kerundainban andaan.

² Kedi, yiibbed ne kubewimaib kowe, yiib yaa kamkonomo ongkandaniina mimyob wandaniib kuu, karub kanembed ne kubewaneen? Dowan.

³ Kwane, anukbed kerek maa kuyaom kwane wongkaan ye dowad kuu kubewimaibdan yi kuu ambarakme doriib kumbed mene wedmekori miin kubiyiibban kerainban andid. Yiib korem ye dowad kangdommo meenaan kuu, yiib kuu ne weng awine kandaniwa kwane kubaniina ibonmo kubaniib kii.

⁴ Amborom kuu mimyob wandime andi dowadban, ne mimyob dowaken darewoob yiib yaa keendimain ye ambab kumunkingke kaadkerime andi dowad, ne kuu miin kubiyiibbaniib mimyob wandiyiib inok wiyiib kumbed yiib yaa anukbed kerek wongkaan.

Ambarakmi Are Nonondandi

⁵ Kumban, yiib kuyaa kuu karub maambed ambarakmoonkob mimyob wandiwen kuu, ne yaa mimyob wandi keruwoon kumbedmomban, yiib

korem yaa mimyob wandi kerundoon. Kumban yiiB yaa mimyob wandi darewoob kerundoon andainban, embeng areb kuyaa.

⁶ Ambarakmoon kuye dowad kuu yiiB yemoonbed dabab koniiwe kandoon kowe, kuu yimin, yenambed ari kone daboknaib.

⁷ Kowe, kibikee yiiB kuu ye ambarakmi are nonondandenib ye mimyob wandi kuu kankubunime. Kwananiib kuu ye mimyob wandi kuu miin darewoob kere korem yiminban keraanban.

⁸ Kwani kowe, nembed nangkande yedmaan kuu kei, yiiB mimyob dowaken ye yaa angkeen kuu ika ongme korokbenime.

⁹ Anukbed kerek wongkaan kuye id kuu yiiB yaa komboon kaamobako kangdommo doberenib ne ongki weng korem awine kande kwane ambangk-ibko wedme kaadkera andid.

¹⁰ Kwane, yiiB kuu kane kane yi ambarakmi kuu are nonondandaniib kuu, ne kwangk'on are nonondandaniin. Nembed are nonondandi yeman kuu wedmaniin kuu kwane are nonondandaniin. Kuku yiiB dowad Keresu ye murubia arimbed are nonondandaniin kii.

¹¹ Kwanadned Seten kuu kebenuwed nub yaa yaro mene burudandokban keraan andid, ye in-amen yembed ku meene ambangkimaan kuu nubkaadkerunuwen kowe.

Nub Kuu Yesumbed Ongmoon Ye Amob Yeeb Ye Demedan

¹² Ne kuu Troas siti yaa wene Yesu Keresu ye weng amun kanyare daandaan kuu, Yariman yaambad ambongko kuu ne yaa nandoon kumbed

yemoon anam andiiwe kedmengkandaan kumban,

¹³ ne inamen aom kan kuru danginban, amborom kuu Troas aombed ne kuristen angkodmi Taitus ma wedmenindo kowe. Kwani kowe, Troasdan yaa yiibyoo ande domonde wene Masedonia ambibkin yaa wanaan kii.

¹⁴ Kumban nembéd God yaa eso andaan, yembéd Keresu yaambéd korem burudande doroon kumbéd nub kubimo ben kinban yaraane, nub yaambéd baeb amun areb Keresu yaa kuu kaadkerekere yimin yimin yaa derendare weneen kii.

¹⁵ Kedi, nub kuu Godbed bobni yaa burudande bindaneendaniib monmaraneendaniib kuyaom ye weng kanyare dakmuub kuu, Yesu Keresumbed nengkane God yaa baeb amun konemoon areb keruwen.

¹⁶ Kuku monmaraneene duknaniibdan yaa dukni ye baeb kuwi yeman, kumban bindaneene wad dobaraniibdan yaa wadkeri ye baeb kuwi yeman kii. Yesu ye weng amun kanyare dakmi ye deme kuu kanembed yeka yimin kere awinaaneen? Dowan!

¹⁷ Amborom kuu od embeng yeman bekore wene ari kankeone od darewoobbed kowe berengki ye inamen areb kuu, karub yena yemoonbed God ye weng yaambéd od bem ande kanyare dakmimaib kowe. Kumban nub kuu kwamunemban, nub kuu Godbed ben nongkoboondan areb Keresu yaambéd God ye arinambo arimbed ma aadikmiyiibban kumbéd nimakarub yaa dakmimaub kii.

3

¹ Yiib yaa kuu ika andowe yedmuub nub kuu yiminmo anduub dee, o yenambed kwanimaib areb kuu yiib nub yaa kaadkerindokob yenambed nub dowad karub amun andi ye kerek yiib yaa kondanuub dee, o karub yena nub yaa kaadkerindokob yiibbed nub dowad karub amun andi ye kerek yi yaa kondaniib dee? Dowan.

² Karub amun andi ye kerek nub niindem aom ku wongkuwen kuu yiibka yiib kui, nimakarub korem wedme kimingke kaadkeriwen kui.

³ Dianmo korokboon kuu yiib kuu Keresu ye kerek yembed wongkaane nubbed ye deme awinuwen kuyaambed ongmoon. Kumban kerekadumbedban wad doreen ye God ye Kingkiniibbed wongkoon, bot dabkonombonmo arimbedban, nimakarub yi niindem aombed wongkoon kui.

⁴ God ye Kingkiniibbed yiib niindem aom doreen kuye inamen dakmuub kuu Keresu yaambed God ye arinambo arimbed arudkonombonmo awinuub kii.

⁵ Nubka yiminmo ma andaubban, barang maa yaa nubka yimin kerindo, nub yiminmo kerundi kuu God yaambedmo.

⁶ Yembed nub yaa yiminmo kerundoone amob weng yeweb ye deme awinuub. Kuye amob weng yeweb kuu dingkimbed wongki yemanban, Kingkinbed wongki yeman, amborom kuu dingkimbed Yuudan yi dowad wongkoon ye amob kuu no bobni kanmini yeman, kumban Kingkinbed wongkoon ye amob kuu wadkeri kanmini yeman kii.

Amob Yeweb Yeka Kwane Nambirimo

⁷ Bot dabkonombonmo arimbed wongkoon ye amob kuu Israeldan yaa monoon kuu nambiriyiib monoone Moses ye murubia ari kuu nambiriyiib keroone Moses kuu ika yiyiib yiri kawonoone, ye yaa nambiri angkeen kuu embeng kere weneen kumban, yi kuu ye yaa nengmone kerenombir-inban keriwen, nambiriyiib kowe. Kuye amob komo komo ambangkoon kumbed bobni kan-monoon kowe,

⁸ Kingkin Karadmombed komo komo ambangkaneen kuu nambiri darewoob ariyiib, eeyoo? Anamaa.

⁹ Kedi, Yuudan yi amobbed komo komo ambangkimaan kuyaambed nimakarub yaa wengyunde dabab kondimaan kuye amob kuu nambiriyiib monoon kumban, Kingkinbed komo komo ambangkimaan kuyaambed nimakarub yaa yorokmo kerundimaan kuye Kingkin kuu nambiri darewoob ariyiib kii!

¹⁰ Kwane, kurin anukbed nambiriyiib monoon yeman kuu kibikee nambiri darewoob arimbed yeman yaa kuu nambiriyiibban areb keroon.

¹¹ Kwane, dowan kere weneen ye amob kuu nambiriyiib monoon kumban, embeng kere win-inban doberembaraneen yeman ye nambiri kuu darewoob arimbed kii.

¹² Kwana kowe, kukwamune kumbed Godbed anam kwananeen ande meedmuub kowe, arud-konomo doruub.

¹³ Moses kuu ye dowakenban ye murubia arimbed nambiri kuu embeng kere weneen kuyaa Israeldanbed wedmaib anded kowe, ebkad

baradbed kan yenbe kebenoon. Kumban nub kuu kwamunemban.

¹⁴ Israeldan yi inamen meeni kuu kebenoon, amborom kuu anukbed mene kibikee kurin Moses ye amob weng kimingkimaib kuu kuye ebkad baradbed kebenimaane id awine kandimokban kowe. Kuye kebeni yeman kuu bongmindu, amborom kuu Keresu yaambedm bongmaneen kowe.

¹⁵ Kwane, anukbed mene kibikee Moses ye weng kimingkimaib kuu kebeni yemanbed yi inamen kebendimaan kowe yiminban.

¹⁶ Kumban kane kanembed amonombe Yari-man Yesu yaa wananiib kuu kebeni yeman kuu Godbed bongmaneen.

¹⁷ Kukei, Yariman andaan ye id kuu Kingkin Karadmo, kwane Yariman ye Kingkinbed kunayambed dobaraneen kuu kuyaa doriibdan kuu obonmo dobaraniib.

¹⁸ Kwane, nub murubia ari ma kebengki yemaniibban kerehub, Yariman ye nambiri kuu kwane dianmo wedmenimaubdan, nub korem kuu ben amonombe ye areb ongmene yeka maa kerunde weneen. Kuuu nambiri darewoob kere weneeniib, Yariman yaambedm. Ye kuu Kingkin Karadmo kui.

4

Weng Amun Kanyare Daandi Ye Kerekmen

¹ Kwana kowe, Godbed mimyob keende kakman are nonondandi ye kerekmen yaambedm keye deme awinuwen kowe mimyob wandiyiibban doruub.

² Kuned kuu, nub kuu yemyeb ye demeyiib karak bobni ye demeyiib yaa kuu angkurom korokbenduwen. Kuku nub kuu birandi ye inameniib God ye weng kan nengkire angkarambed kedmengkandi ye inameniib awinimokban kui. Ma kere, nub kuu God ye weng kuu anammo ande wedangkambed dianmo korokbendimaub kumbed, God ye indob arimbed nimakarub yi niindem aombed nub dowad karub amun ande meenimaib.

³ Kowe, weng amun kedmengkanduub kuu dianbonmo kerindo keraneen kuu, monmaraneene duknaniibdan kuu yi yaamo kwane keraneen.

⁴ Kwane kuu awad arewa kibikee okad kiri dorone oonoonman kumbed anam andindodan yi meeni inamen kebengkoon. Kwanoonkob yi kuu God yoom miin ibmo ye karub Yesu Keresu ye weng amun nambiriyiib yuroon kuu wedminban.

⁵ Nub kuu nubka nuweng kanyare dakmino, Yesu Keresu kuu Yariman ande yare dakmimaub. Kwane, nub kuu Yesu ye dowad yiib demedan keruwen ande dakmimaub.

⁶ Kedi, “Nambiri kuu yuroko kumun yiri kuu namborok.” ande yedmoon ye God, yembed ye nambiri ongmene nub niindem aom kowe yuroon, yuroko Keresu ye murubia yaambad God ye nambiri kaadkerime anded.

Nub Kuu Ambarakmidan Kumban God Ye Karadmo Yeman Nub Niindem Aom Angkeen

⁷ Nub kuu okad nunungbed ongmimaib ye ok yuundi yemaniib kuyaom bot gold aweneyiib areb, korem burudandoon ye aromkono God yaambad monoon kuu okad yiri yeman nub id

ye niindem aom angkeen kumbed, aromkono kuu nub yaambédan God yaambéd ande korokboon.

⁸ Nub kuu dabab dabab kuu menebene kanawanewandimaan, kumban dabab dabab kuu kwamune yeene beengkanabe ben yiri yurimokban. Kwane, nub kuu dabab menebimaan dowad komo kamanuub kii ande meenimaub, kumban kwane meene miin kubiyiibban kerimokban.

⁹ Kwane, nub kuu yenambéd durud konde yenbandimaib, kumban God kuu nub yaa ma domondimokban. Kwane, nub kuu yenambéd yeene ben yiri nongkobimaib, kumban monmarimokban.

¹⁰ Yesu Keresu bobnoon kuu nubbed kan nub niindem aom kowe karine yarebuub. Kwanubko, kwane Yesu Keresu ye wadkeri dobiri kuu nub id yaambéd korokboko okad kiridan wedmenime anduwéd.

¹¹ Nub wad doruubdan, nub kuu Yesu ye dowad yena yi dingki dem aom yuriiwe yeene nongkobi-maib, bobnaneen ye id aom doruub kuyaambéd Yesu ye wadkeri dobiri kuu korokbime andéd.

¹² Kwana kowe, bobni ye barang kuu nub kumaom meneboon kumbed wadkeri kuu yiib kumaom monoon.

¹³ God Ye Weng aombéd kekamune wongkoon, “Anam andaan kowe, kwamunemo dakmaan.” andoon. Kuye anam andi ye kerekmen yaambéd nub kangkon ibmo anam anduwen kowe kwamunemo dakmuub.

¹⁴ Amborom kuu Yariman Yesu bobnoon yiri kuu nenkoonoon ye God, yembéd nub kangkon benkoobe Yesuyiib yaa nongkobe ye kerebiri

arimbed yiiwa nuwa korokbaneene dobaranuub kuu nubkaadkeruwen kowe.

¹⁵ Keyiib korem kee yiib dowadmo, God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu wenene nimakarub yenayiib ari yemooon yemooonmo benmo wonoko eso miin darewoob andibko God kuu nambiri darewoowiib kerok anded.

¹⁶ Kwana kowe, nub niindem aombed kuu yiminban korondanuub andi ye inameniibban doruub. Nub karub id angka kuu monmare weneen kumban, nub niindem aom wadkeri kuu Godbed aron mimim yeweb ongmiimaan.

¹⁷ Kwane, kirod mene dowan keraneen ye dabab embeng embeng nub yaa menebimaan kuu, dowan kerindeban ye nambiri kandi ye kiwaan nub dowad ongme weneen. Kuye nambiri kuu dabab ye arewa kerundi ye kumunkingki arebban, miin amun darewoob anam arimbed kii!

¹⁸ Kowe, nub indob korem kuu benkirare kereknaub kuu, yiribman okad kirimbed wedmuub ye yiribman yaamban, wedmindeban ye inamen Ewen arimbed monoon yaa kereknaub. Amborom kuu wedmimaub ye yiribman kuu arabenmo angkimbaraneen kumban, wedmindeban ye inamen kuu dowan kerindeban aron korem korem angkimbaraneen kowe.

5

Nub Ewen Ari Dobiri Yeman

¹ Nub id kuu okad kiri ye kombon areb kowe, yenambed kuye kombon monmaraniib kuu karub yi dingkimbedban Godbed aron korem

korem ye ambib yenbenabekore Ewen arimbed nub dowad nongkoboos kuu nubkaadkeruwen.

² Kumban nub id kuu kibik no okad yiri ye kombon kemaom doberemoon areb doruub kowe, Ewen ye ambib kande inwarem ande wareki kamuub,

³ amborom kuu kuye ebkad inwaranuub kumbed nub kuu kad dobmo dobaraubban kowe.

⁴ Kedi, nub kuu kuye okad kiri ye komboniib doruub kuu, warekaune dabawiib doruub, amborom kuu kad dobmo dobiri kuu nub dowakenban, nub dowaken kuu Ewen ye ambib inwarunduked yimin. Kowe, okad kiri ye bobni yeman kuu amonombe wadkeri aron korem yeman keraneen.

⁵ Kuye dowadmo nub kuu Godbed ongmenaboon. Kwane, yembed Kingkin Karadmo nub niindem aom kondoon, kukuu wonong mukod kowimaib areb, komo komo nub dowad menebaneen kuu dungkud kondoon.

⁶ Kwana kowe, nub kuu kangdommo meenembere kaadkeruwen kuu, nub kuu okad kiri ye id ke doruub kei, Yariman yambib kuu ambabbed doruub.

⁷ Kedi, nub kuu nub indobbed wedmuub yaambbedban anam andi yaambbed doruub.

⁸ Ke yedmaan kei, nub kuu kangdommo meenembere doberenub, nub id domonde Yariman yambiwoom doberem ande dowakeniib keruwen.

⁹ Kowe, nub meeni dedmoni darewoob awinuwen kuu okad kiri ye idiib doruub o keyaa domonde Godiib yaa wunuub kuu ye yaa kubi konem anduwed.

¹⁰ Amborom kuu nub korem kuu Keresu ye wengyundimbon yaa dobaranuub kumbed, nub mimim kuu okad kirimbed idiib doburuwen yaron aombed amun o arewa komo komo ambanguwen kuye kakman kuu ibmo banuub kii.

Yesu Yaambéd God Yaa Kunum Keruwen

¹¹ Kwane, nub kuu Yariman God yaa anam ande uneni kuu nubkaadkeruwen kowe, nimakarub yaa ye weng daande nangkandande kamuub kii. Nub anam komarewa kuu God yekaad. Kwane, nub anam komarewa kuu yiib niindem aom di-anno wedmiwen, anam deeko?

¹² Nub kuu yiib yaa nub kuu yiminmo ande kamokban, kumban nub komo ambangkaub kumbed nub dowad kubiyiib kere kerengkan kamime anduwed. Kwananiib kumbed yiib kuu karub yi niindem aom wedmimokban bunangkamo ye yiribman yaa kerengkan kamiibdan yaa inandaniib kii.

¹³ Kedi, nub kuu yenambéd warudkidan andaniib kuu God ye dowad kwamune ambangkaub kumbed kii. Kwane, nub kuu yenambéd inamen amundan andaniib kuu yiib dowad kwamune ambangkaub kumbed kii.

¹⁴ Kukei, Keresu ye mimyob dowaken kumbed dedmonaane kwamune ambangkimaub, amborom kuu karub mimombed nimakarub korem yi dowad bobnoon kowe, nimakarub korem kuu dukni yeman.

¹⁵ Kwane, Yesu nimakarub korem yi dowad bobnoon, wad doriibdan kuu yika yi dowad dobaraib, yi dowad kuu bobnoone Godbed nenkoonoonman ye dowad yaambéd dobirime anded.

¹⁶ Kwana kowe, kibikbed ari kuu nub kuu okad kiri ye kerekmen yaambéd nimakarub yaa wedmende inamen kowimban. Kurin anuk kuu kuye kerekmen yaambéd Keresu yaa wedmene inamen kowimaub kumban, kibikee kuye meeni ye kiwaan yaa kuu koronduwen.

¹⁷ Kwana kowe, kane kanembed Keresu yaa anam ande dabokniwen kuu yi kuu yeweb ongmenaboon. Kurin yiri yeman kuu down, yeweb yeman yi yaa angkeen kii!

¹⁸ Kwamune kee korem kuu God yaambéd meneboon. Yembed Keresu yaambéd nub kuu ben kunum kerundekore, ben kunum kerundi ye deme nub yaa kondoon.

¹⁹ Kuye deme kukei, Godbed nimakarub yi ambarakmi kuu kakman kondi dowad kimingkainban andekore, Keresu yaambéd okad kiridan ben kunum kerundoon kumbed, kuye weng kuu kanyare dakmime ande nub dingki dem aom kowoon.

²⁰ Kwana kowe, nub kuu Keresu ye weng amun kan okad yena yaa wenebidan, Godbed nub yaambéd okad kiridan yaa amonombe anam andime andemoon areb keruwen. Kowe, naawonmo nangkande yedmuub kuu, God yaa minibko kunum kerundok.

²¹ Godbed ma ambarakmiyiibbanman ongmoonkob nub dowad ambarakmi yeman keroon kumbed, ye yaambéd nub kuu God ye yorokmodan keranuub.

6

¹ Kwane, nub kuu Yesu yoom deme ibonmodan kowe, yiib yaa ke nangkande yedmuub kei. God

ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu yiiib kuu anammo awinime, idiibban keraan anduwed.

² Amborom kuu Godbed Ye Weng aombed yedmoon,

“Nembed ne kubi dowakeniib aron kinaan arimbed yiiib kurikuri weng wengambere kwanaan,

bobni yaa burudande bindi yaron arimbed yiiib awandaan kui.” andoon.

Kedi, Pool, nembed yiiib ke yedmendaan kei, kibireb kee Godbed ye kubi dowakeniib kinoon yaron kii, kibikee bobni yaa burudande bindi yaron kii.

Pool Deme Dabawiib Arewa Aom Awunoon

³ Yesu ye deme awinuub kuyaa kuu yenambed daanubdaanab kame deme arewa andaib andi dowad kumbed nub kuu yena yi murubia ari boknandi yeman ma kowokban.

⁴⁻⁵ Kwane, kiwaan korem yaambed yiiib yaa nubka nub kuu God ye demedan ande korokbenduub kukei, dabawa yobdooda mimyob wande yiminban keriyemana nub yaa meneboon kuyiib, atdebokbed nub yenbandiwen kuyiib wii aom nub benkamobiwen kuyiib nuwiib yaa mene arud wande yirinde baande kamiwen kuyiib deme yobdood ambangkuwen kuyiib unuk angkindeban keruwen kuyiib mungimo doburuwen kuyiib yaa kuu aron doboob yinmoniyiibban kangdommo doberemburuwen kii.

⁶ Kwane, nub kangkon doburuwen kuu karadmo inameniib kaadkeriyiib yodbiriban

iwarimbed dobiriyiib awandiyiib Kingkin Karadmo yaambéd dobiriyiib ma aadikmiyiibban ye mimyob dowaken keendiyiib

⁷ anam anam ye weng daandiyiib God ye aromkono korokbiyiib kingkin kerekmen yaambéd God ye yorokmo ye kuman wiwi angka yemaniib an angka yemaniib kuyiib doberemburuwen kui.

⁸ Kwane, nub kuu yenambéd karub amun ande benkoobaiwa yenambéd karub arewa ande benkubunimaib kumbéd doruub. Kwane, nub dowad yenambéd dudanabidan andaiwa yenambéd yorokmodan andimaib kumbéd doruub. Kwane, nub kuu ma aadikmiyiibban doruub kumban yenambéd nub dowad aadikmidan andimaib.

⁹ Kwane, nub kuu yenambéd aningkoyiibbandan andaiwa yenambéd aningkodan andimaib. Kwane, nub kuu yenambéd yowori yeman andiwen kumban wad doruub. Kwane, nub kuu atdebokbed yenbandiwen kumban yenbande nongkobindo.

¹⁰ Kwane, nub yaa kuu yenambéd kubiyiibban mimyob wandi kerundiwen kumban kubimo doruub. Kwane, nub kuu kamboknon keruwen kumban kedmengkanduwen kumbéd yena yemoon yi anam andiwenkob yi anam andi yaa kuu yiribman yemoon keremoon areb keruwen. Nub kuu dingkirud keruwen kumban kumkam korem kuu nubman.

¹¹ O Korindan, nub kuu yiib yaa kwane dianbonmo dakmuwen, nub mimyob ambongko kuu kwane yiib yaa anam nanduwen kii.

¹² Nub kubi dowaken kuu yiib yaa keendimaub ma korondokban kumban, neman yiibbed kubi dowaken nub yaa kebeniwen.

¹³ Ne danaya areb kereni daandaan kii, neman konoon neman konoon ibmo keremoon areb, yiib mimyob ambongko kangkon nub yaa nandime.

Anam Andindodan Yaa Dabokne Ibmo Keraib

¹⁴ Yiib kuu anam andindodan yoom ibmo kere dabokne awinaib, deme korok keriyiib awaniyiib kwamune awene kuyiib ye dowad. Kedi, inamen yorokmo yoom inamen arewa yoom kuu ibmo dabokne ambangkaniwoo? Dowan. Kwane, awingyab kuu kumun yaa dabokne yonenanuunoo? Dowan!

¹⁵ Kwane, Keresu yoom Seten yoom kuu ee inamen mimo kerem andaniiwoo? Dowan! Kwane, anam andiwendan yi inamen yoom anam andindodan yi inamen yoom kuyaom kuu inamen maa kuu ibmo keroonoo? Dowan!

¹⁶ Kwane, God ye kurikuri boyambib darewoobdan yoom dudi god yoom amob weng ongmiwenoo? Dowan! Kedi, wad doreen ye God ye kurikuri boyambib darewoob kuu nub kei. Kuye dowad Godbed Ye Weng aombed yedmoon, “Ne kuu yi yoom dobereni yi yoom ibonmo dewenebaniin.

Kwane, ne kuu yi God keraniine, yi kuu ne karuwa nimaya keraniib.” andoon.

¹⁷ Andekore, yi yaa ika yedmoon, “Kwana kowe, yiib kuu yi numun kumaom doriib kuu koronde yaro mene yiibka kerime.

Ne yaa arewa keru yeman ma angkoronaib.

Kwane ma angkoronaibban kuu yiid yaa kuu amun ande kubende baniin.

18 Ne kuu kwamuneni yiid Ambe keraniina, yiid kuu ne nima dana karub dana keraniib.” andoon, Aromkono Korem ye Yarimanbed.

7

1 Mimiyob dowaken keendaandan, yiiwa nuwa kuu kuye weng kunduk buwen kowe, nub idiib kingkiniib yaa arewa kerundoka nub kuu God yaa arewa keru yeman korem kuyaa koronde inamen karadmo awinem. Kwanenub wene nub karadmo dohiri kuu demkoronmo kerem, God yaa une yangko kankooni dowad.

Korindan Kuu God Ye Weng Awine Doriib

2 Nub yaa yiid mimiyoob ambongko nandime. Nub kuu karub maa yaa ma ambarakmindu, nub kuu karub maa nen amonombe kiwaan arewa ari kowindo, nub kuu karub ma nemengkane yod bindo.

3 Ke dakmiin kei, yiid ambarakmiwen kumbed wengyunde dabab konda andi dowadban. Ne kwane anukbed daandaan kui, nub kubiyiid mimiyoob dowakeniid yiid dowad nub niindem aom angkeen kuu miin darewoob anam kowe, nub yiid yoom kwane dobaranuub o yoworanuub kuu yimin kui.

4 Yiid dowad miin kangdommo meenaan kuu God ye weng awine doriib kii. Yiid dowad kerengkan weng yemoon dakmenabaan kii. Yiid dowad ne niindem aom aromne kubi darewoob keraan. Dabab yemoon nub yaa meneboon kumban, ne kubi kuu yiminmo keroon kii.

⁵ Kedi, anukbed Masedonia ambibkin aom aom-nuwen kuu, yiidkindeban keruwen, amborom kuu dabab maa maa kumbed kumene kemene kumbed nub kanawanewandoona nub niindem aom uniyiib doburuwen kowe.

⁶ Kumban God kuu dababbed benkubunoondan yi mimyob wandi kankubuni ye karub kowe, Taitus monoon kumbed Godbed nub mimyob wandi kankubunoon.

⁷ Ye monoon kumbedmomban, yiiibbed ye mimyob wandi kankubuniwen kumbed, Godbed nub yaa kangkon awande kubiyiib kerundoon. Yiib ne yaa wedme wenganem andi ye wengiib ne yaa komo keroon yaa yiib mimyob darewoob wandiwen ye wengiib awawi ye inamen darewoob anam keruwen ye wengiib kuu Taitusbed nub yaa daandoon kowe, ne kubi kan arimbed daane darewoob keroon.

⁸ Kedi, kerek anukbed yiib yaa wongke keendaan kumbed yiib mimyob darewoob kowiwen kumban, yobdoodmo wongkaan ye inamen ongmaan kuu amonombindo. Anam kuu kerek keendaan kuye yoman kuu ambarakmaan andaan, amborom kuu yiib kuu kerek kimingke aron dukmenmo mimyob kowiwen kowe.

⁹ Kumban kibikee kubimo keraan, yiib mimyob kowiwen andi dowadban, yiib mimyob kowiwen kumbed amonombe yiib ambarakmi kuu kirariwen andi dowad kubaan. Amborom kuu yiib mimyob kowiwen kuu God ye inamen ongmoon ye kerekmen yaambbed kowe, yiib yaa yobdoodmo dakmuwen kuu yiib yaa ma morarindo.

¹⁰ God ye inamen dowaken ye kerekmen yaambbed mimyob kowi kuu ambarakmi

yaa koronde amonombekore bobni yaa burudande bindi kiwaan ari wini yeman. Kukuu amonombaan kuu arewa, ibduruk dobaraan areb kera andi yemanban. Kumban okad kiri ye kerekmen yaambed mimyob kowi kuu bobni yeman.

¹¹ Kedi, yiib kuu God ye inamen dowaken ye kerekmen yaambed mimyob kowiwen kumbed inamen amun yemoon demboon. Yiib niindem aom ke demboon kei, nindorokiibbed nub ambarakmindo ande koromoniwen kuyiib ambarakmoonman yaa kongeniwen kuyiib ambarakmoon kwande uniwen kuyiib Pooli-ibbedned andiwen kuyiib ambarakmoonman kirodmo anammo wengyunde dabab koniwen kuyiib kui. Yiib kuu kiwaan korem yaambed kuyaa kuu nuwiibban yembedmo ambarakmoon ande korokbendiwen.

¹² Ne kwamune kerek ku wongke keendaan kuye id kuu ambarakmoonman ye dowadban o kwamune kane yaa ambarakmoon ye karub ye dowadban, kukuu yiib kuu God ye murubia arimbed nindorokiibbed nub dowad God ye weng awinimaib kuu wedmime andid.

¹³ Kwanakob nub mimyob wandi kuu kankubunoona kubuwen.

Kumban kumbedmomban, Taitus kuu yiibbed mimyob keene awaneniwe ye niindem aom aromne kubi darewoob keroon kumbed, wedmekorub kubi darewoob arimbed keruwen.

¹⁴ Ne anukbed yiib dowad ye yaa kerengkan kamaan. Kwane, yiib kuu ne kerengkan weng ibmo kerenib ye yaa awaneniwen kumbed yiib ne yaa karak ma kawindo. Nub yiib dowad weng dak-

muwen korem kuu anammo keroon kwamune areb kuu, nub kerengkan weng yiiib dowad kwane Taitus yaa dakmuwen kangkon anammo ande korokbenoon.

¹⁵ Kwane, yiiib korem kuu wengambirimo kerenib une kiringmiyiibbed ye nen angkodmeniwen kuu yembed ika meenoon kumbed, ye kubi dowaken yiiib yaa kuu arimbed darewoob keroon kii.

¹⁶ Yiiib kuu weng ke keendaan keyaamo awine dobaraniib andi dowad kangdommo meenaan kowe kubaan kii.

8

Yiiib Kubi Dowaken Yaambéd Munobmo Konime

¹ Angkodmia, nub dowaken kuu Godbed ye mimyob dowaken yaambéd od munob kondi ye inamen maa kabamoon kondoon anam andiwendan Masedonia ambibkin aom kambong kambong aom doriib yaa kuu yiiib kaadkerime anduwed.

² Dabab miin arewa yi yaa menebe komboon kaamobendoon kumban, kuyaambéd kubi darewoob yiminmo kerenib yi kamboknon doriib kuyaambéd yi kubiyiiib od kondi kuu yaro dembe darebmo yiminmo keroon.

³ Kedi, nembed yiiib yaa ande korokbandamaan kuu kei, yi komoyiiib biwen kuu yi meeni yimin yaambéd kube bangkandiwen. Kumban kumbedmomban angkon ariyiiib bangkandiwen kii. Kukuu yi meeni kumbedmo

⁴ nub yaa naawonmo kaamobiwen, God ye karadmodan Yudea aom doriib yaa awandi yeman nub yoom bangkandanuub kuu yimin dee ande kamiwen.

⁵ Kumban yi kuu nubbed yi kwananiib ande meenuwen areb kwanindo, ibduruk kuu Yariman ye dingki ari yika konekorib nub dingki ari yika kondiwen. Kuuu God ye dowaken yaambbed kwaniwen.

⁶ Kwaniwen kowe, nub kuu Taitus yaa nangkane yedmuwen, yiiwiib yaa wene Godbed ye mimyob dowaken yaambbed yiib yaa kabamoon kondoon keye deme kee ambangke dowan kerime ande anduwed, amborom kuu ye kuu od munob kondi ye deme kee andowe yiib yaa oonoon kowe.

⁷ Yiib kuu komo komo deme awinimaib kuu yiminmo awinimaib, anam andi kuyiib weng dakmi kuyiib inamen kaadkeri kuyiib kuu nubbed kedmengkanduuwe yiib mimyob dowakeniib kere keendi yaambbed nindorokiibbedmo awinimaib. Kwana kowe, Godbed ye mimyob dowaken yaambbed kabamoon kondoon kumbed, yiib kuu kubiyiib od kondi keye inamen meeniwen kee anammo awinime.

⁸ Kumban nembbed kwamune amob kowako yiib kuu kuyaambbed kwane kondime andimban, yena yi nindorokiibbed awandi kuye kumunkingki yaambbed yiib mimyob dowaken kuu anam dee ande komboon kaamobandid.

⁹ Amborom kuu nub Yariman Yesu Keresu ye mimyob dowaken kabamoon kondoon kuu yiibkaad, kiwaan korem yaambbed ye kuu

yiminmo kumban yiib dowad yeka kankubune kubuniibban keroon kowe, ye kubuniibban keroon yaambbed yiib kuu yiminmo kerime anded.

¹⁰ Kubiyiib od kondi keye dowad nembed yiib yaa ongkandi weng ongmaan kuu kei, ma kamaib, kekamune awinime. Weeb kinon downan keruun aombbed yiibdin dowakeniib kere kubiyiib od kondi yeman andowe wenoriwen kowe,

¹¹ kibikbed wenore downan kerime. Kwananiib kuu yiib nindorokiibbed andowe awandi kuu yiib yaa angkeen kumbed awande downan keruun kuu ibmo keraneen.

¹² Kedi, kubiyiib od kondi yeman kuu nindorokiibbed kami ye inamen kuyiib keraneen kuu komo komo dangoon yaambbed kondi kuu yimin andaneen, kukuu komo awinindo yaambbed kondime andimban.

¹³ Yiib kubiyiib od kondi yeman kondaniib kumbed yena kuu owongab kerundekorib yiibbedmo dabab kandaniib kuu nub dowakenban, nub dowaken kuu yiya yiwa ibmo kerime anduwed.

¹⁴ Kukuu kekamune, kibikee yiib yaa kuu kumkam yiminmo kowe, yi yaa komo downan keroon kuu yiibbed awandiib kii. Kowe, amaanbed yi yaa kumkam yiminmo keraniib kuu yiib yaa downan keraneen kuu yimbed awandaniib kii. Kee kwananeen kuu yiwa yiya ibmo keraniib.

¹⁵ Kukuu om mena dowad God Ye Weng aombbed wongkoon kekamune, “Kanembed yemoonmo boon kuu kwane miin yemoonmomban, angkon kanembed embengmo boon kuu kwane miin embeng mana yiminban kerindo.” andoon.

Karub Yena Korin Yaa Ben Yuriwa Winiwen

¹⁶ Ne kuu God yaa eso andaan, amborom kuu yembed kawoone yiib yaa mimyob kowaan areb kuu Taitus ye yaa kangkon konoone yiib yaa kwanoon kowe.

¹⁷ Taitus kuu Korin yaa wananeeb kuu yiminoo ande kaamonenuwen yaa kuu ee yimin andoon. Kumban kumbedmomban, yiiwiib yaa meneen kuu yedin dowakeniib kere wana ande meene miin nindorokiibbed meneen kii.

¹⁸ Taitusmomban, nub kuu kuristen angkodmi maayiib nen kowuuwa meneen. Karub keye dowad kuna kuna nedbe kurikuri kerimaibdan korem kuu Yesu ye weng amun ye deme amunmo awinoon kowe, ye kuu karub amun andimaib.

¹⁹ Ari angkon ye kuu kuna kuna nedbe kurikuri kerimaibdanbed Pool awene kubiyiib od kondi yeman kanweniib kuu eb yoom ande kiniwen. Kuyeman oone kanwene kondanuub kuu Yari-man yaningkomo kankoonenub nub nindorokiibbed awandi korokbi dowad.

²⁰ Nub dowaken kuu kubi darewoob kondi yeman kee nubbed oonuub ye dowad karub yenambed daanubdaanab kamaib anduwed.

²¹ Amborom kuu nub kuu deme kee yorokmo oone awinem anduub, Yariman ye indob arimbed, angkon nimakarub yi indob arimbed kwamune.

²² Kwane, nub kuristen angkodmi maa nende yi ayoob yoom ben nongkobuuwa meniib. Wed-muwen kuu ye kuu kiwaan korem yaambad ma korondiyiibban nindorokiibbed kami ye karub. Kwane, kibikee ye nindorokiibbed kami kuu arimbed darewoob keroon, amborom kuu yiib

komo kamandamiib yaa kuu yiminmo kwananiib ande miin kangdommo meenoon kowe.

²³ Kumban Taitus ye kuu nangkodmi anam, ye kuu yiib dowad ne yoom ibmo deme awin-uwenman. Ma, kuristen angkodmi ayoob kee yi kuu nedbe kurikuri kamiibdanbed ben yuri-
iwa meniib kii, angkon yimbed komo kamiwen kumbed yenambed Keresu yaningko kankooni-
wen.

²⁴ Kwana kowe, karub ayoobmim ku meniib kuyaa amun amun kamendenib, yiib mimyob dowakeniib nubbed yiib dowad kerengkan keruwen ye id kuyiib korokbendime, nedbe kurikuri kamimaibdan maa maa yi arinambo arimbed.

9

¹ Yiibbed kubiyiib od kondi yeman God ye karadmo kerundoondan Yudea aom doriib yaa nekwiib kuu dowakeniib kamiib kowe, nembed kwane nekwime ande wongkainban.

² Amborom kuu yiib nindorokiibbed awandi kuu nekaadkeraan kowe, Masedoniadan yaa kerengkan kamaan kuu, yiib Akaiya aom doriib kuu weeb anuk dowan keruun kuyaombed kubiyiib od kondi ye inamen nekwiwen. Kowe, yiib nindorokiibbed nekwiwen kumbed Masedoniadan kwangkon awandem ande kankiriwandiwen.

³ Kumban kuristen angkodmia ben kiribaana ku meniib kuu yiib dowad kerengkan keruwen kuu idiibban keraan andid. Kuu ben kiribaana meniib kuu yiib nekwe dowan kerime andid. Yiib

kuu kwamune kubiyiib od kondi yeman nekwe dowan keraniib andaan kuu kwanime andid.

⁴ Kedi, nub yiib dowad nekwaniiib ande kangdommo dakmenabuwen kowe, Masedoniadan yena kuu yiiwiib yaa mene wedmaniawe yiib nekwindo keraniib kuu nub karak bobnanuuwe, yiib kangkon karak bobnaniib kii.

⁵ Kwanakob, nembed meenaan kuu anam kuu kuristen angkodmi ayoobmim yaa nangkande yedmaane yidin yaro yiiwiib yaa owod miniwed yiiibbed kubiyiib od kondi yeman darewoob kondanuub ande weng ongmiwen kuu kuyaambbed kwane nekwe dowan keriwed, ne manain. Kwananiib kuu yiib kubiyiib od kondi yeman kuu karub maambbed yiib yaa dedmone dedmone kamendi yaambbedban, yiib kubi dowaken yaambbedmo keraneen.

Embengban Darebbbed Munobmo Konime

⁶ Kekee meenime. Karub kanembed animan kab yemoonban bengkere arumaneen kuu animan id yemoonbanmo wandaneen. Ma, karub kanembed animan kab yemoon bengkere arumaneen kuu animan id yemoonmo wandaneen.

⁷ Kwamune areb kuu, karub o nima yi mimim kuu komarewambbed nekwe God yaa konandameen kuu, yeka ye niindem aombbed komo meenoon kuu kumbbed kwane konok. Kumban kubiyiibban o dowakeniibban kumbbed konaab, kwane yenambbed dedmoniwen kumbbed konaab, amborom kuu karub kanembed ye niindem aom kubiyiibbed munobmo konaneen kuyaa kuu God ye mimyob kubi dowaken keenaneen kowe.

⁸ Kwane, Godbed amun kerundi mimim korem yiid yaa yiminmo bangkandi kuu yimin kowe, kiwaan korem yaambéd aron korem arimbed yiid kuu yiminmo doberenib kami amun amun korem kuu yiminmo awinaniib kii.

⁹ God Ye Weng aombéd wongkoon kuu yiid yaa kwamune keroon. Wongkoon kuu kei,

“Godbed ye munobmo koni yeman wenebe bangkandoon, kamboknondan yaa, ye yorokmo kamenabi kuu aron korem korem angkimbaraneen.” andoon.

¹⁰ Kedi, animan kab arumidan yaa animan kab ben bangkandene om animan kondi ye God, yembéd kangkon yiid yorokmo kamenabi dowad animan kab bangkandaneena yemoonmo keraniibe, id yemoonmo bangkandaneena wandaniib kii.

¹¹ Yiid kuu kiwaan korem yaambéd yiminmo kerundaneen kowe, kubiyiid od kondi yaron korem arimbed yiid kuu darebmo konimamaniib kii. Kuku nuub yaambéd yiid kubiyiid od kondi darewoob kumbéd yenambéd God yaa eso andaniib.

¹² Amun kami kee yiid ambangkaib kuu God ye nimaya karuwa yaa komo dowan keroon yaa awandaniib. Kumban kumbédmomban, yaro dembe God yaa eso andi yemoon keraneen kii.

¹³ Ku kamiib kumbéd yiid anam andi kuu yiminmo korokboon kowe, nimakarub yemoon kuu God yaningko kankoonaniib, yiidbéd Keresu ye weng amun kuu anam ande yedmiwen kumbéd kuye weng yaamo wengambere awine kandiwen kuu yi wedmiwen ye dowad kuyiid, ma kuu yiid

kubi darewoob kondi yeman yi yoom yena korem yaa numbiriwen ye dowad kuyiib kui.

¹⁴ Kwane, yi kuu yiib dowad kurikuri kere yi mimyowiib kumundin kwane yiib yaa mananeen, amborom kuu yiib yaa Godbed ye mimyob dowaken darebmo kabamoon kondoon kumbed yiiibbed kubiyiib od kondiwen kowe.

¹⁵ Kowe, nub kwamune God yaa eso andem, amborom kuu ye munobmo kondoon yeman ye darewoowiib doboowiib ambab ariyiib kuu weng dakminban kowe.

10

Pool Yeka Ye Dowad Koromone Inandoon

¹ Pool ne kei, ne dowad yenambéd Pool yiib yoom kiring ine dakmiwen kuu nangkemmo emamo dakmoon kumban, yiib domonde kimyen wonoon kuu arudkonomo dakmimaan kui ande dakmiib kumban, ne kuu yiib yiiibkaad kuda. Kwanandimaibkob, yiib yaa Keresu ye nangkemiib iwariyiib yaambéd nangkande yedmaan kuu kei.

² Yiib kuyaom kuu yenambéd meeniwen kuu Pool awene kuu kwamune okad yiri ye dohiri kerekmen yaambéd doriib andiwen kowe, nembéd meenaan kuu yiiwiib yaa meneni arudkonomo kere yi yaa yobdoodmo daandaniin andaan. Kumban kwamune kuu ne dowakenban kowe, yiib yaa kaamondaka yi yaa ongkandibka arudkonoyiibban yobdoodiibban mana andid.

³ Kwanandaan amborom kuu nub kuu okad yiri doruub kumban, nub ana nangmuub kuu okad yiridan yi ana nangmi arebban kowe.

⁴ Nubbed ana nangmi ye kumana anaya kuu kimyen yeka maaaa, okad yiridan yi kumana anaya arebban. Kuu maaaa kii, nub kumana anaya kuu God yaromkono darewiib kii. Kuye kumana anaya kumbed kingkin ye kerekmen yaambéd bondan yi aromne angkumonimbon ben monmare dobmo kerundimaub. Monmari-maub kuu okad kiri ye meeni kangdomiib

⁵ nubka yimin nubka doberem andi ye inamēniib kumbed God ye kaadkeri kankubunande kamiib korem kuu monmarimaub kui. Kwane, nub kuu meeni inamen korem kankubune Keresu ye dabderem yiri nongkobimaub, ana nangme burudande doroondan ben king ye dabderem yiri nongkobemoon areb kui.

⁶ Kwane, nub kuu karub kanembed kwane weng amun wengambere kankoraroko no dabab konem ande nekwuwen, kumban ibduruk kuu nub dowaken yiib kuu weng amun wengambere awine kandiwed.

⁷ Yiib kuu no bunangka ye dobiri wedmiib kii. Kowe, karub kanembed yeka kangdommo meene ye kuu Keresu ye karub keroon yekaadkeroon kuu, nub kuu ye areb Keresu ye karub ibmo keruwen kuyaa ika meene anduwed. Kuu anamaa.

⁸ Kedi, yiib benkubuni dowadban yiib inamen ben aromni dowad Yarimanbed nub yaa aromkono kondoon kuyaa kuu kerengkan weng ariyiib dakmaniin kuu karak kandainban.

⁹ Yiibbed meenaniib Poolbed ye kerek yaambéd unime andoon andaniib kuu ne dowakenban, ne wongki ye id kuu kwamunemban.

¹⁰ Kedi, nimakarub yenambéd dakmimaib kuu

“Pool ye kerek kuu weng id darewoowiib arudkonoyiib wongkanaboon kumban, ye kuu kwane nub yoom dobirimaan kuu emamo arudkonoyiibban, ye weng dakmi kwangkong ambodiibban dowan.” andimaib.

¹¹ Kwamune dakmiibdan kuu kee kaadkeriwedka, nub kuu yiiwiib yaa dorokban kerenub kerek wongkuwen kuye aromkonoyiib, yiiwiib yaa mene doberenub kwane kamenabuwen kuye aromkonoyiib kuu ibmo, kwane kibikbed ari kwangkong ibmo kii.

¹² Nubka yimin andimaibdan kuyaa kuu kowenub kumunkingkaubban. Kedi, yimbed yikareb yimeren kowe kumunkingkenib ee nub yimin andimaib. Kwane, yikareb yimeren kan kowe wedmenib ee yimin kii andimaib. Kuku meeni kangdomban kuda.

¹³ Kowe, nub kuu Godbed deme kondoon kuyaambedmo kerengkan weng dakmanuub, kuyaa burudande kerengkan weng ariyiib kumbed dakmaubban. Deme Godbed nub yaa kondoon kuu yiib dowadiib kowe, nub yiib dowad kerengkan weng dakmi kuu yimin.

¹⁴ Kedi, Keresu ye weng amuniib yare daanduwen kuu nubdin yiiwiib yaa mene daanduwen kowe, nub yiib dowad kerengkan weng dakmi kuu yimin. Kowe nub kuu God ye deme kondoon kuyaa burudande kerengkan weng ariyiib dakmindu. Nub yiiwiib yaa mene weng amun dakmindu karen, yiib dowad kerengkan weng dakmi kuu nub deme kuyaa burudanduwen karen.

¹⁵ Kowe, nub kangkon karub yena yi deme dowad kerengkan weng dakmindu kowe, God

ye deme nub yaa kondoon kuyaa burudandindo. Ma, kwananeen ande meenuwen kuu yiiib anam andi kuu kaine darewoob kerod, yiiib kuyaombed nub kuu deme darewoob kere awinem ande meenuwen.

¹⁶ Kwananeen kuu, nubbed weng amun kan yiiib dia yiri wene kedmengkandanuub. Amborom kuu nub kuu karub maambed weng amun kanwene daandoon ye okad aombed komo kamoon kuyaa kerengkan weng dakmanuub kuu nub dowakenban kowe.

¹⁷ Kumban God Ye Weng aombed wongkoon kuu kekamune, “Karub kanembed kerengkan weng dakmandameen kuu Yariman ye dowad kerengkan weng dakmok.” andoon.

¹⁸ Kedi, karub kanembed yeka ye dowad ne kuu yimin andaneen kumbed Yarimanbed ee kuye karub kuu yimin andi yemanban, kukuu Yari-manbed karub andangke yiminmo wedmaneen kumbed ee kuye karub kuu yimin andaneen.

11

Pool Yoom Dudi Ye Apasodan Yoom

¹ Ne meeni kuu yiiib ne yaa emambed iwari kerime. Yiiib kuu ne yaa odkeneb areb keriwenkowoo? Kwanibko ne kuu aron embengmo warudki weng areb dakma. Kumban yiiib kuu ne yaa kwamunemo keriwen.

² Yiiib kuu wonong koyu areb boraan kuye karub kuu mimo, Keresu kui. Kwanaan kuu yiiib kuu wonong koyu ma ambarakmino kumbed ambi yaa koniwed awanemoon areb kerime andid. Ne kuu yiiib yaa dudi god o dudi ye inamen

yaa wanaib ande koren areb kamaan kii. Keye inamen kee awinaan kuu God yaambéd monoon.

³ Kumban ne kuu unaan kii. Iv kuu ni-inbed kobkob kame birondoón kwamune areb kuu, mok yíib kuu yíib aadikmiyiíbban anammo karadmo idiib meeniíib kumundin Keresu yaa koni yaambéd karub maambéd ben abdon yiri nongkobaneen dee ande unaan kii.

⁴ Kedi, karub yenambéd Yesu ye weng kanmunuwen andimaib kumban, anam kuu weng kuu id maaaa nubbed dakmuwen arebban kanminimaib, o Kingkin Karadmomban kingkin maambéd menene yíib yaa ibnende dakmimaib, o yenambéd weng amun kanmunuwen andimaib kumban anam kuu weng kuu id maaaa yíib ibduruk biwen ye wengban kanminimaib kuu, yíib kuu kubiyíibbed ee dakmime ande yedmimaib kii. Komarewa kii?

⁵ Kumban nembéd meenaan kuu yika dakmi-maib nub kuu apasodan aningko dareb darewiib kii andimaibdan ku meniib kuu, neyiib yiyiib kan daboknaniin kuu yiminban, yi kuu ma anamban yirimbed.

⁶ Ne kuu weng dakmi yaa kuu ma kedmengkawiiwa kaadkerindo kumban, God ye weng kuu wedme korobe kaadkeraan. Kowe, nub kuu kedmengkande daande kamuuwe, yíib kuu yidbonmombéd yíibkaadmo keriwén.

⁷ Ma, ne kuu yíiwíib yaa meneni God ye weng amun kan dakmenabaan kuu yíib yaa od maawime ande ma kwanandindo, od bi yemanban andaán. Kwanaan kumbéd neka kankubuneni

yiib benkoobaan kii. Kowe nembed ambarak-maanoo? Dowan.

⁸ Kwane, kambong maa maa aombed nedbe kurikuri kamimaibdan kubiyiibbed od bangkawe awawimaib kumban, yiib ne yaa ma kwamunindo. Kwanaan kuu yiib awandi yeman. Kowe, nembed yi yaa yid baanoo? Dowan.

⁹ Kwane, ne yiib yaa dobaraan kuu ne yaa komo komo dowan kumbed yiib yaa maawime ande ma kwanandindo, amborom kuu kuristen angkod-mia Masedonia aom doriib kumbed menenib, ne yaa komo komo dowan keroon kuyaa yiminmo awawiwen. Yiib yaambled ne angkumone dohiri kuu kiwaan korem yaambled korondaan, angkon ari kuu kwananiin.

¹⁰ Keresu ye anam anam kuu ne niindem aom angkeen kuu anammo keroon kwamune areb kuu, yiib ambibkindan, Akaiyadan kui, yi kuyaom karub maa kanembed kerengkan weng ke dak-miin kee kebenewaanban kii.

¹¹ Komoyiibkob? Yiib yaa mimyob dowaken keendokban kumbed kerengkan kami kuu womonainbanoo? Dowan kii. Yiib yaa mimyob dowaken keendaan kuu God yekaad, kuda.

¹² Yiib dowad komo komo kamenabaan kuu womonainban no kwamaniin. Kwamimain kumbed dudanabidan kumbed Pool yoom nub ibmo ande kerengkan kame yiib yaa dedmone ee andime ande kamiibdan kuu yi weng kuu idiibban ande korokbandid.

¹³ Amborom kuu kwamenabidan kuu dudi ye apasodan, yi kuu birandimaib ye demedan, yi kuu nub kuu Keresu ye apasodan andimaib kumban dudanabiwen.

¹⁴ Kuku binangki yemanban aa! Seten kuu yekareb amonombe nambiri ye engyu God yaambéd menemoon areb dudanabe yarebimaan kuda.

¹⁵ Kowe, Seten ye demedan kwangkón amonombenib nub kuu inamen yorokmo ye demedan andaniib kuu binangki yemanban. Kumban yi komo komo kamiwen kumbed dabab anammo kandaniwe ben kumbaanban yamotbon yiri kiraraneen.

Apaso Deme Awinoon Kumbed Durud Yewed Kandoon Ye Weng

¹⁶ Ne ikakman yedmaan, korondibka yenambéd Pool kuu warudki ande ma meenaib. Kumban yiib ne yaa kwamune meenmiibkowoo? Kwamune meenibka, warudki ye karub areb nendime andaka, kwanibko, ne kan yaro ne kangkon yimin ande kerengkan weng yenayiib dakma.

¹⁷ Kemaom kee kowene ne kangkon yimin ande kame dakmiin kuu Yarimanbed dakmi arebban no kwane warudkimbed dakmemoon areb.

¹⁸ Nimakarub yemoonbed okad yiri ye kerekmen yaambéd kerengkan kamiib kowe, ne kangkon kwane kamaniin.

¹⁹ Yiib yiibkareb aromne yena korem yaa burudande meeni kangdom keriwenkowoo? Yiib kuu kwane meeniib kumbed yiibka yiibmeren birandiib kowe, warudki ye karub maa yaa kubimbed wengambaraniib kuu yimin.

²⁰ Kumban anam kuu, karub kanembed yiib ben ye dabderem yiri nongkobi ye karub, o yiib birande od bi ye karub, o yiib yaa yeka ye dowadmo

keanime kwanime andi ye karub, o yeka yiid kankubune yiid korok keru ye karub, o yiid murubia yakdari ye karub kuu menebaniib kuu, yiid kuu ee yimin andimamaniib kii.

²¹ Kumban nub kuu aromne kwana ye deme yiid yaa ambangkinban kowe, karak bobnaanoo?

Yiibbed ne yaa dedmoniiwe warudki weng areb ke dakmandamaan kei. Karub kanembed yaro dore kerengkan kamaneen kuu ne kangkon kwane kerengkan wengiib kamaniin kii.

²² Yi kuu Hibrudanoo? Ne kangkon Hibruman. Yi kuu Israeldanoo? Ne kangkon Israelman. Yi kuu Abraham ye awoya ariyoo? Nangkon Abraham yawo ari.

²³ (Warudki yaambbed ke dakmandamaan kei.) Yi kuu Keresu ye demedanoo? Nembed Keresu ye deme arimbed awini ye karub andaan. Ne kuu deme darewoobmo awinaan, yi arebban. Ne kuu nen wii aom kambere yemoon keruwen, yi arebban. Ne kuu nong yikyikiibbed nenbande yemoon keruwen, kimingkinban kii. Ne kuu bobnok ande nenbande yemoon keruwen, bobne yeedere bobne yeedere kamaan kii.

²⁴ Yuudan yi ukum kuu bangkawe nong warukbed wangkane 39iid kwane wangkane niwen kuu angkoyiid keraan.

²⁵ Ne kuu atdebokbed niwen, ayoobmim keraan. Aron maa ne kuu bobnok ande botbed nenbandiwen. Motod aombbed okbed motod monmaareen kuu ayoobmim keraan. Motod okbed aandeen kuu karamok wedangkambbed ambenmo yarembaran kuu amnoom mimo aronki mimo keraan.

²⁶ Ne kuu ma yiidkiyiibban bid bid doma-bangkane dewenebaan. Ne kuu ok awaan arudiib kuu yanimain. Ne kuu yid karub yi arudbon aom winimain. Ne kuu ne ambibkin-dan yi arudbon aom weneni kwane ambibkin yenadan yi arudbon aom winimain. Ne kuu taun angkambed arudbon aom weneni kwane dura angkambed arudbon aom weneni kwane karamok angkambed arudbon aom winimain. Ne kuu dudi ye kuristen angkodmia yi arudbon aom winimain kii.

²⁷ Ne kuu deme yobdood awineni nimin dare-woob andeni amnoom yemoo unuk angkinban kerimain. Ne kuu mungimo bobneni ok moommo kandeni aron yemoo animaniibban dobirimain. Ne kuu yurukmo kandeni ebkadiibban dobirimain.

²⁸ Ku kande meniin ye angkara kuu kambong kambong aombed nedbe kurikuri kerimaibdan korem kuyaa ne meeni aron korem angkeen kowe dabab areb kandaan.

²⁹ Kanembed wuud keraneen kuu ne kuu ye areb ibmo keraniin. Kane kuu nen kinban wananiiwe ambarakmaneen kuu mimyob kee-neni ambarakmi yaa korondi kuu ne kangkon yiminban andaniin.

³⁰ Kowe, ne kuu kerengkan kamaniin kuu kunayambed ne wuud keraan ye korokbi ye weng kerengkan kamaniin.

³¹ Yariman Yesu ye Ambe God, aron korem yangko kankoonaniib ye God, ye yekaad ne weng dakmandamaan kee dudi wengban.

³² Ne kuu Damaskus aom dobaraana king Are-

tas ye gavana siti oonoon kumbed Pool awinenib wii aom kaanime andoone siti kuuk ambongko korem yaa kerekniwen.

³³ Kumban ne kuu siti kuuk ari wedyambed ambongko embeng aandiwen kumbed kabed darewoob aom kowiiwa dibaraana nongbed boroke kowiiwa kawene ambukiri dore kombiri wanaan kowe, yi kuu kwane awinewindo keriwen.

12

Pool Kuu Godbed Wane Korokbenoon

¹ Weng kee naningko kuu arimbed kowi yemanban kuned, korondainban ika kerengkan kamandamiin. Yarimanbed ne yaa wane korokbewene komo komo biknoon kuu wedme ande korokbewoon ye weng dakmandamiin.

² Kowe, ne nekaad kuristen karub maa weeb 14iib anukbed Godbed nen ambibkin Ewen ambab ari daanoon. Karub kuu idiib nen daanoon o kingkinmo kuu nekaadban, Godmo yekaad.

³⁻⁴ Ne nekaad karub kee ambibkin miin amunbon nen daanoon. Kumban karub kuu idiib nen daanoon o kingkinmo kuu nekaadban, Godmo yekaad. Kwane kuyaambed ye wengamboroon kuu dakme id korokbinban yeman, kukuu Godbed “Amob, weng kuyaambed dakmaab.” ande kowoon yeman.

⁵ Kowe, karub keye dowad kerengkan kamaniin, kumban ne dowad kerengkan kamainban, komo komo yaambed ne wuud keraan korokbi ye weng kerengkan kamaniin kuu kumbedmo.

⁶ Kumban dowakeniib kereni kerengkan kamaniin kuu ne kuu inameniibban ye karub

areb kerainban, amborom kuu no anam yaambéd dakmaniin kowe. Kumban kwanainban andaan. Kukuu yenambéd naningko kan arimbed kowenib meedmewaib, komo kamenabaan kuyiib komo dakmenabaan kuyiib kumbedmo anammo meedmewime andid.

⁷ Kumban weng id miin darewoob kee wane korokbewoon kowe, ne yaa kuu ebka ewaningko kankoonaab ande durud yewed kandembiri yeman kawoon, kukuu yikbed kad yaa kaare angkimberemoon areb, kukuu Seten ye weng kanyari ye karubbed menene nemoon areb keroon kui.

⁸ Kwanoona, ne kuu Yariman yaa naawonmo kaamonenaan kuu keye dabab kee ebbéd kankorare ande kamaan kuu ayoobmimiib keraan.

⁹ Kumban yembéd yedmewoon, “Ne mimyob dowaken kabamoon keebdaan kuu yiminmo, kumbedmo meenaneeb kuu yimin, amborom kuu naromkono kuu wuud kerí yaambéd yiminmo demkoronmo kerí yeman kowe.” andoon. Kwana kowe, wuud keraan ye dowad kubi darewoob arimbed kereni kerengkan kamaniin. Kwanaka Keresu yaromkono ne niindem aom angkimborok andid.

¹⁰ Kowe kuyaambéd wuud kerí yemaniib wengamborokbanabi wengiib yobdood menebiyiib durud yewed konde yenbandiyiib dabab menebiyiib kuyaa Keresu ye dowad kubimo kerimain. Kedi, kunayambéd wuud kerimain kuu kuyaambéd God yaromkonoyiib kerimain kii.

Pool Ye Meeni Darewoob Korindan Yaa

¹¹ Ne kuu warudkimbed doberemoon areb kamiin kumban, yiiib kumbed kwane kamok ande kamiib kowe kwane kamiin kii. Kumban anam kuu yiiib kumbed ne dowad karub amun ande korokbewiwed. Amborom kuu ne kuu kubuniibban kumban, yika dakmimaib nub kuu apasodan aningko dareb darewiib kii andimaibdan kuyaa kuu naningko kuu yirimbaban kowe.

¹² Apaso ye deme anam awinoon andi ye kerekmenbed kuu dud kedmengkandiyiiib yeka maaaa ye wedme binangki yemaniib God yaromkono wedmi yeman ongmenabiyiiib kuu, yiiib yaa kangdommo doberembere kwane ongmenabaan kii.

¹³ Yiiib kuu kambong yena nedbe kurikuri kamiimaibdan yaa kuu ibmo, yiiwaningko kuu yirimbaban. Kumban ne kuu yiiib yaa barang mimo kwane ambangkindo, kuu yiiib yaa od maawime ande ma kaamonindo. Kwanaan kuyaa kuu ne ambarakmi ande yiiibbed meeniwenoo? Kwanandibka are nonondanduwime yaa!

¹⁴ Kibikee ne yiiwiib yaa mananiin ande nekwaan. Meneni yiiib yoom dobaraniin kuu menebi ayoobmimiib keraniin. Kumban mananiin kangkon od maawime andainban, amborom kuu yiiib kumkam bangkawi kuu ne dowakenban, yiiibbed yiiibka yiiib id ben bangkawi kumbedmo kuu ne dowaken. Kuuu kekamune, dana meedbed yi od arian yi dowad ben nongkobe nekwe bangkandi yemanban, kuuu arianbed yi od dana meed yi dowad ben nongkobe nekwe bangkandi yeman.

¹⁵ Kowe, ne kuu kwane kubiyiiibbed nembed komo awinaan korem kuu yiiib dowad yaambad

deme awine awandi kuu yimin, ne idiib kumundin kwane yiib yaa kondaniin kwangkon yimin, yiib awandi dowad. Ne kuu yiib yaa mimyob dowaken keendi kuu darewoob arimbed keendaan kowe, komo dowad yiib kuu ne yaa mimyob dowaken keewi kuu kankubune embengmo yirimbed keriwen? Amunbanaa!

¹⁶ Anam kuu ne kuu yiib yaa dabab ma bangkandindo yiibkaadaa. Kuned, ne kuu kobkob kami ye karub kumbed yiib yaa nemengkande birandeni Godiib yaa baankowoo? Dowan kii!

¹⁷ Ma, ne kuu yiiwiib yaa karub ben yuraane miniwen kumbed yiib yaa birande yiib od biwenkowoo? Dowan.

¹⁸ Nembled Taitus yaa nangkaneni yedmaankob kumbed yiiwiib yaa monoon. Monoon kuu nub kuristen angkodmi maayiib nen kowaan ye karub yoom miniwen. Taitus kuu yiib yaa birande yiib od boonkowoo? Dowan. Ne yoom ye yoom nub ambangkiyiib inameniib kuu ibmo, eeyoo? Anamaa.

¹⁹ Kwane, yiiibbed meeniwen kuu nub kuu yiib murubia arimbed dore nubka nub dowad angkumonuwenoo? Kuned anam kuu nub kuu Keresu yaambled God ye murubia arimbed weng kee dakmuwen. Mimyob dowaken keenduwendan, komo komo kamenabuwen korem kuu yiib aromni ye dowadmo.

²⁰ Kedi, ne unaan kuu kei, ne yiiwiib yaa meneni wedmaniina yiib dobiri kuu ne dowaken yaamban keraneen. Angkon neman wedmaniina ne mene komarewa yiib yoom dobaraniin kuu yiib dowaken yaamban keraneen. Ne unaan kuu kei, yiib kuu wengberenabiyiib

wungkandiyiib norin wandiyiib kirim kamiyiib wengamborokbanabiyiib kobkob daanubdaanab kamiyiib nembedmo nedin andiyiib wabkad kamiyiib keriwen kowe, mene wedmeni dabab koni ye inameniib keraniin ande meenaan.

²¹ Kowe, ne kuu unaan, ne kuu yiib ambe areb kowe, ambarakmimaib keraniib kuu Godbed ne nen kankubunaneene miin kubiyiibban keraniin. Amborom kuu yiib yena kuu anukbed nenem ye inameniib yorokmomban koroomiib ye inameniib anon dowomkim yaa doberemoon areb ye inameniib ambarakmenabiwen yaa kuu ma ika amonombindo kowe ande unaan.

13

Kaadkeri Weng Daandoon

¹ Anuk yiiwiib yaa menebe ayoob keraan, kibi-kee ayoobmim manandamaan kii. God Ye Weng aombed yedmoon, “Komo komo yaa andangke anam andi yeman kuu, nimakarub ayoob o ayooobmim kumbed yi indobbed komo wedmiwen kumbed dakmaniwe yi weng kuu ibmo keraneen kumbed kuu yimin.” andoon.

²⁻³ Kowe, anuk menebe ayoob keraan aombed yiib yena anukbed ambarakmiwendan kuyiib yena korem kuyiib yi dowad yiib yaa ongkandaan. Kuye ongkandi weng kuu yiib domonde doriin kumbed ke ika yedmandamaan kei. Yiib ne yaa kuu, “Keresu kuu eb yaambed dakmeen kuyaa id korokbende, nub yaa.” ande kamiib kowe, yiiwiib yaa ika mananiin kuu ambarakmidan korem yaa dabab kondaniin, kumbedmo.

Keresumbed yiyb kumaom ambangkimaan kuu wuudban yaromkono yaambéd kui.

⁴ Kedi, anam kuu ye kuu at ming arimbed aye kiniwen kuu ye wuud yaambéd kuned, ye yeedere yaro doroon kuu God yaromkonombéd. Kowe, kwamune areb kuu nub kuu ye dowadbed wuud kere doruub kuned, ye yoom dobaranuub kuu God yaromkonombéd yiyb awandi dowad dobaranuub.

⁵ Yiybkareb yiybmeren andangkime, anam kuu yiyb kuu anam andiwen dee ande komboon kaamobime. Komboon kaamobi dowad kuu kombiriwenoo? Yiyb kuu kombirindo keraniib kuu angkon Yesu Keresu kuu yiyb niindem aom doreen kuu yiybkaadbankowoo?

⁶ Ne kangdommo meenaan kuu nub kuu komboon kaamobi dowad kombirindo kuu yiyb andangke wedmaniib andaan.

⁷ Kowe, God yaa kurikuri kamuub kuu yiyb kuu ma ambarakmaib anduwed. Kukuu nub kuu kombirindo ande korokbi yemanban, yenambéd nub dowad ee kombiriwen manok ande kamibka yiyb kuu amunmo kamenabime anduwed.

⁸ Kedi, anam anam yaa ma kebenaubban, anam anam derendari dowadmo ambangkanuub.

⁹ Kwane, nub kuu wuud keruuwe yiyb kuu aromkonoyiyb keraniib kuu kubanuub kii. Kwane, nub kurikuri kamuub kuu yiyb kuu yiminmo kerundok anduwed.

¹⁰ Kuye dowad kuu yiyb yoom dobirindo kumbéd kerek kee yiyb yaa wongke keendaan. Yiyb kuu yiminmo keraniiwe mananiin kuu Godbed yiyb ooni dowad aromkono

kawoon kumbed kamkonombed dabab kondok manainban. Kuye aromkono kuu yiid meeni dobiri aromne amunmo kerundi dowad, yiid monmare benkubuni dowadban.

Kubendi Weng Yeenbon

¹¹ Angkodmia, yeenbon weng kuu kei. Kubime. Demkoronmo kerundoka kwamunemo doberembirime. Ne ongakandi weng awine kandime. Inamen mimo kerime. Yewenubmo dobirime. Kwamibka, mimyob dowaken keendiyiib yewenubmo kerundiyiib ye God kuu yiid yoom doborok.

¹² Yiib kuu marin marin karadmo kiwaanbed mandamuk konoon mandamuk konoon kame kubendime. Karadmodan korem kuu kubendi weng yiid yaa keendiib kii.

¹³ Yariman Yesu Keresu kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib God ye mimyob dowakeniib Kingkin Karadmo ye mene dabokne yonendiyiib kuu yiid korem yaa bangkandok.

**Buk Baibel long tokples Yongkom
Genesis, Psalms, and The New Testament in the
Yongkom Language (also called the Yonggom
language) of Papua New Guinea**

copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99